

ANTIKVARISK KONSEKVENSANALYS

NYBOHOVSSKOLAN, FÖRSLAG INFÖR NY DETALJPLAN

PYTSÉN 1 OCH 2, DEL AV LILJEHOLMEN 1:1

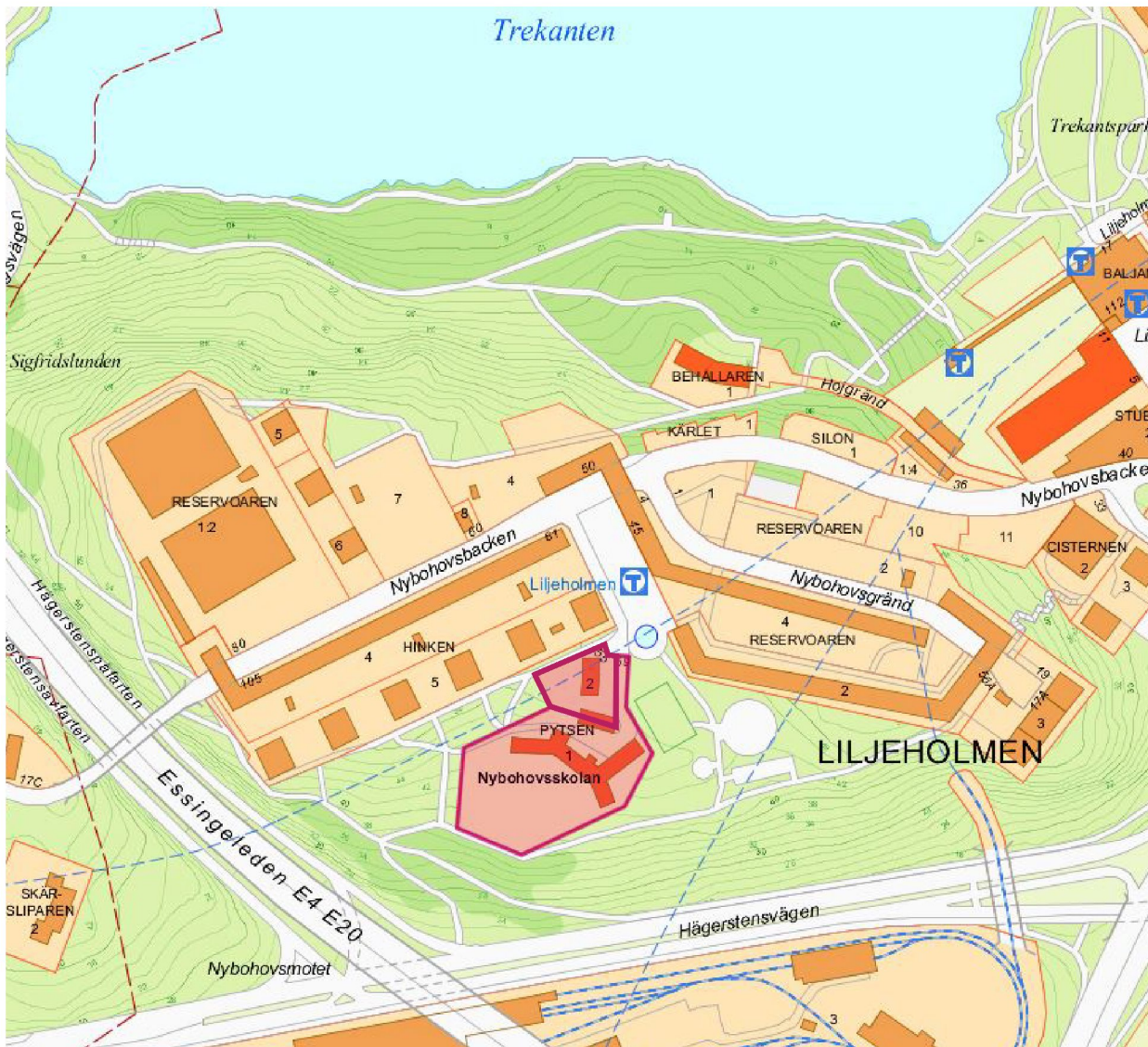
STOCKHOLMS STAD

STOCKHOLMS LÄN

2018-08-13, REV. 2020-01-14

Nybohovsskolan i sin omgivning, ortofoto från Stockholms stad. Pytsen 1 och 2 rosamarkerade.

Pytsen 1 och 2 rödmärkade, Stockholms stads webbkarta.

Framsidan: Illustrationer av Arkitema Architects, ej skalnliga här.

Benämning	Nybohovsskolan
Kommun	Stockholms stad
Fastighet	Pytsen 1 och 2, del av Liljeholmen 1:1
Adress	Nybohovsbacken 57-59, 117 64 Stockholm
Er ref.	Ingela Trolle Thor, Lars-Åke Marklund
Datum	2018-08-13, rev. 2020-01-14

ANTIKVARISK KONSEKVENSANALYS

Förslag inför ny detaljplan för Nybohovsskolan

Nybohovsskolans lokaler avses utökas för att inrymma fler elever. Utbyggnad planeras också av den förskola som ligger intill skolbyggnaden. En detaljplaneprocess inleddes 2017 och kom under våren 2018 fram till ett förslag som omfattade en kompletterande fristående skolbyggnad, ett fristående idrottshus samt tillbyggda längor till förskolebyggnaden.

Det aktuella området ansluter till områden av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och har landskapsmässiga värden. Tillkommande byggnader och tillbyggnader kommer därmed att få stor inverkan på kulturmiljön, anslutande gaturum och stadsbild.

På uppdrag av SISAB genom Ingela Trolle Thor och Lars-Åke Marklund tog AIX tillsammans med Tema: landskapsarkitekter fram en kulturmiljö- och landskapsanalys som underlag i detaljplaneprocessen, daterad 2018-02-08. Antikvariska och landskapsrelaterade synpunkter inarbetades av projektgruppen i de förslag som då förelåg. En antikvariska konsekvensanalys, daterad 2018-08-13, syftade till att beskriva de då aktuella förslagets konsekvenser för platsens kulturhistoriska och landskapsmässiga värden, så som de beskrivits i kulturmiljö- och landskapsanalysen.

Under hösten 2019 har rivning och nybyggnad av förskolebyggnaden, istället för tillbyggnad, diskuterats som ett alternativ. Föreliggande revidering av den antikvariska konsekvensanalysen har tillkommit av denna anledning. Revideringen har även påverkats av de alternativa förslag till byggnadernas gestaltning som nu föreligger. För idrottshusets gestaltning finns olika förslag framtagna och beslut har ännu inte fattats. Denna revidering omfattar därför endast idrottshusets volym och placering.

Plankarta och planbeskrivning har ännu inte tagits fram. Bedömningarna i denna konsekvensanalys är därför endast tillämpliga på det skissmaterial från Arkitema Architects som redovisas här under *Granskade handlingar*, och som förutsätts ligga till grund för det slutliga planförslaget.

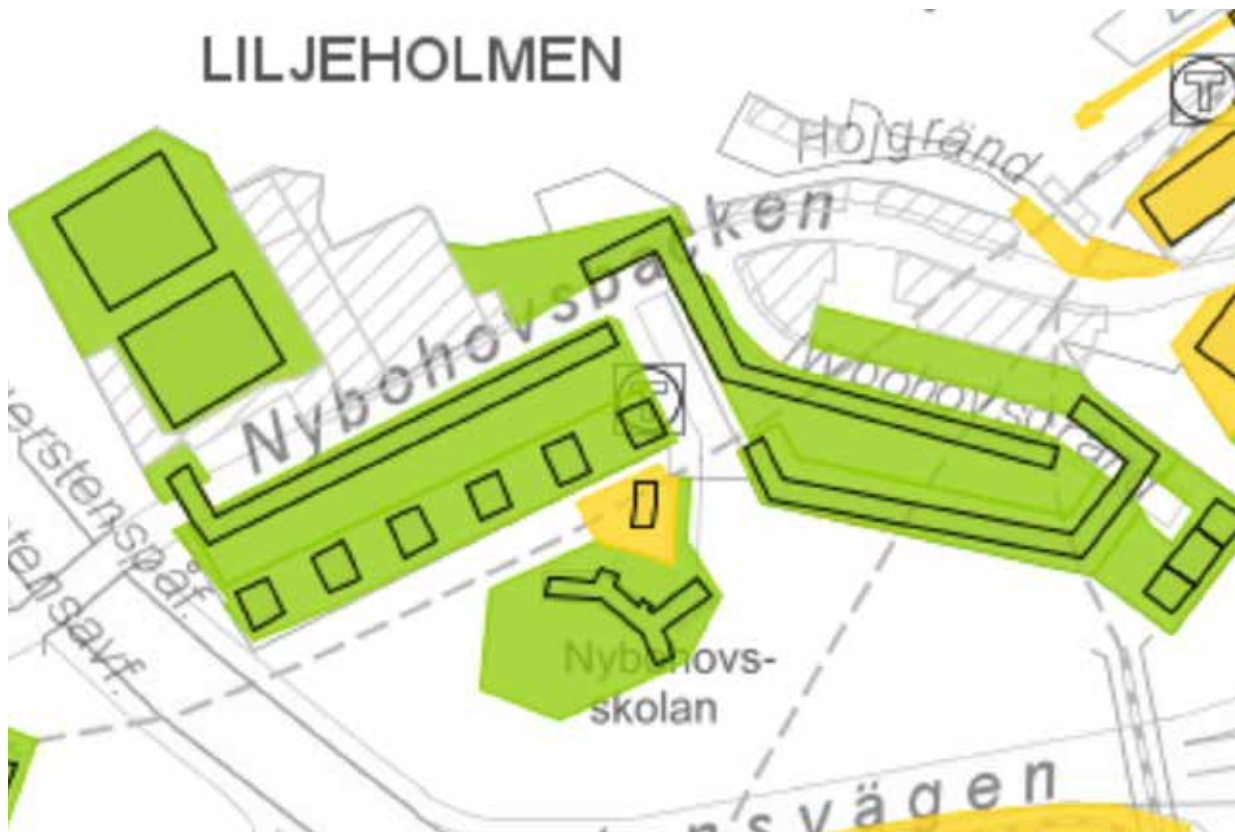
Helene Wahlberg vid Tema medverkade vid sammanställningen av den första versionen av konsekvensanalysen, daterad 2018-08-13.

Stockholm datum som ovan

Stina Svantesson
Byggnadsantikvarie
Cert. sakkunnig kulturvärden - K
Tel. nr. 08 690 29 67, stina.svantesson@aix.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Bakgrund	1
Fastighetsuppgifter	1
Författningsskydd	1
Underlag för bedömningar	1
Granskade handlingar	1
Syfte och metod	1
Historik i korthet	1
Projektet i korthet	2
Antikvarisk konsekvensanalys.....	3
Sammanvägd bedömning	3
Sammanfattande risker för negativa konsekvenser	3
Sammanfattande potentialer till positiva konsekvenser	3
Konsekvenser för platsens utpekade kulturhistoriska värden	4
Konsekvenser för platsens kulturhistoriska värden enligt PBL	4
Planstruktur	4
Volymer och gestaltning	7
Konsekvenser för siktlinjer och fondmotiv	7

Stockholms stads klassificeringskarta. Pytsen 1 och större delen av Nybohov är grönmarkerade. Pytsen 2 är gulmarkerad. Ur Stockholms stads webbkarta, hämtad 2020-01-10.

BAKGRUND

Fastighetsuppgifter

Nybohovsskolan ligger på fastigheten Pytsen 1 och förskolebyggnaden på Pytsen 2 i stadsdelen Liljeholmen, Stockholms stad. Gällande detaljplaner för området är Pl. 7125 från 1972 för skolan och Pl. 8047 från 1981 för förskolan. Ingen av planerna har skyddsbestämmelser för kulturmiljön.

Författningsskydd

Nybohovsskolan med tillhörande skolgård är grönmarkerad av Stockholms stadsmuseum i klassificeringssystemet för Stockholms stad, se karta nere till vänster. Grönmarkeringen är den näst högsta klassningen och innebär "Fastighet med bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt".

Plan- och bygglagens (PBL 2010:900) förvanskningförbud enligt kap. 8 § 13 är därför tillämpligt: "En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas".

Förskolebyggnaden är gulmarkerad vilket är den klassning som kommer efter grön. Gulmarkeringen står för "Fastighet med bebyggelse av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde".

För båda byggnaderna med tomter gäller de generella lämplighetskraven i PBL kap. 2 samt varsamhetskraven i PBL kap. 8 § 14-17.

Underlag för bedömningar

Kulturmiljö- och landskapsanalys. Nybohovsskolan. 2018-02-08. AIX Arkitekter AB och Tema, fortsättningsvis benämnd *KMLA 180208*.

Granskade handlingar

Arkitema Architects. *Nybohovsskolan. Alternativ L*, 2018-06-05.

Arkitema Architects. *Nybohovsskolan*, 2019-11-25. Avser skolbyggnaden, med flera olika förslag till utformning av syd-/sydvästfasaden samt för färgsättning.

Arkitema Architects. *Nybohov förskolan Pytsen*, 2019-11-25. Omfattar de alternativa förslagen om- och tillbyggnad för sex avdelningar eller rivning och nybyggnad för åtta avdelningar.

Arkitema Architects. *Nybohovsskolan idrotts-huset*, 2019-11-25. Skisserna redovisar tidigare förslag till utformning av fasaderna samt

inspirationsbilder för alternativa utformningar. Eftersom beslut om gestaltungsprincip ännu inte har fattats ingår inte idrottshusets fasader i föreliggande konsekvensanalys.

Syfte och metod

Den antikvariska konsekvensanalysens syfte är att beskriva och analysera den påverkan som föreslagna förändringar kan ha på fastighetens och närmiljöns kulturhistoriska värde samt förändringarnas konsekvenser för kulturmiljön.

Konsekvensanalysen refererar till de författningsskydd som berör platsen samt tidigare utförd kulturhistorisk värdebeskrivning. Planförslagets konsekvenser för det kulturhistoriska värdet bedöms i relation till dessa.

För den kulturhistoriska värderingen har Riksantikvarieämbetets metod använts, presenterad i *Kulturhistorisk värdering av bebyggelse* (Unnerbäck, Axel 2002). Se *KMLA 180208*.

De begrepp som används på sid. 3 har i detta fall kompletterats med Swecos bedömningskala för miljöutredning, vilken har tillhandahållits av miljökonsult Matilda Björkheden vid Sweco 2018-02-23.

Historik i korthet

Nybohovsområdet är karaktäristiskt för Mälardalens typiska sprickdalslandskap. Förkastningsbranterna i öst-västlig riktning skapar bördiga dalgångar mellan skogklädda branter, som stora delar av Nybohovsberget fortfarande bevarar. Den tidiga jordbruksbebyggelsen anlades i dalgångarna och där går också de äldsta vägarna. Egendomen Nybohov hörde ursprungligen under Årsta gods och har funnits på kartor ända sedan 1432. Då användes berget som utmark.

Den tidigaste bebyggelsen på Nybohovsberget var vattenreservoarer och området har sedan länge präglats av infrastruktur och kommunikationer. Bostadsbebyggelsen uppfördes 1959-65 efter en kontroversiell stadsplan av AOS Arkitekter, vars ledande arkitekt Sven Silow också ritade Nybohovsskolan 1961.

Förskolebyggnaden tillkom efter ritningar från 1981 av Stockholms fastighetskontor, Byggavdelningen, Arkitektbyrån. Den ingår i de typförskolor från 1960-70-80-talen som ofta ritades av arkitekterna Brita och Kjell Abramson.

PROJEKTET I KORTHET

Förslaget syftar till att vara underlag för en detaljplan för Nybohovsskolan, som kan göra det möjligt att utöka elevantalet från dagens 174 elever i årskurserna F-6 till ca 900 elever i årskurser F-9. Stadsbyggnadsnämndens beslut om planarbete ingår i den omfattande utökning av skollokaler som för närvarande pågår i hela Stockholms stad. Även den befintliga förskolan ska utökas, från dagens tre avdelningar till sex eller åtta avdelningar.

Den befintliga skolbyggnaden är nätt och småskalig. Vinkelställda längor omsluter från nordöst en lummig skolgård som utgör en platta i det starkt kuperade landskapet, där skogklädda bergssidor stupar brant ner mot söder, sydväst och väster. Den vackra skolgården är svårt bullerstörd på grund av närheten till Essingeleden, Hägerstensvägen och Södertäljevägen. De rekreativa värdena i form av naturupplevelser, lek och fritidsliv är stora, men de är begränsade på grund av bullersituationen och på grund av att terrängen är svårtillgänglig. Även de ekologiska värdena i området är höga.

Mot norr tornar det storskaliga bostadsområdet Nybohov upp sig med enhetligt utformade punkt- och lamellhus.

Det aktuella förslaget omfattar en ny skolbyggnad och ett nytt idrottshus. För förskolebyggnaden finns två alternativ, antingen om- och tillbyggnad

(alternativ 1, för sex avdelningar) eller rivning och nybyggnad (alternativ 2, för åtta avdelningar).

Den nya skolbyggnaden utnyttjar ett souterrängläge där de högre fasaderna i skogsbranten är 3-5 våningar. Skolgården omsluts av byggnadens 2-3 våningar mot söder och sydväst på samma sätt som av den befintliga skolbyggnadens två våningar i nordöst. Den nya och den gamla fasaden kommunicerar genom liknande fasadmaterial och takfallets utformning mot skolgården. Den nya byggnaden blir även ett skydd mot buller. Skolgården öppnar sig mot nordväst och ett naturområde med bland annat skyddsvärd ekskog.

Idrottshuset placeras på den södra av de två befintliga fotbollsplanerna öster om den gamla skolbyggnaden. Mellan denna och idrottshuset förläggs en vändplan med plats för angöring och inlastning. Det nya idrottshuset får en självständig utformning där olika förslag för närvarande diskuteras.

Förskolebyggnaden längst i norr med sin icke-modernistiska utformning får enligt alternativ 1 två tillbyggda längor som bildar en bred vinkel mot söder och en utökad förskolegård. De nya längorna anknyter till den befintliga byggnaden med låg byggnadshöjd, sadeltak och ljusa fasader. Enligt alternativ 2 rivs den befintliga byggnaden och ersätts med två högre vinkelställda längor i vår tids formspråk.

Fågelvy från sydöst över skolområdet som redovisar tillbyggnadsalternativet för förskolan och de första förslagen till gestaltning av skolhusets och idrottshusets fasader. Illustration Arkitema, 2018-05-16.

ANTIKVARISK KONSEKVENSANALYS

Sammanvägd bedömning

Denna sammanvägda bedömning grundar sig på en analys av förslaget påverkan dels på områdets utpekade kulturhistoriska värden, och dels på dess författningsskydd, i det här fallet plan- och bygglagen. Se sid. 5 ff.

Av de två alternativen för förskolebyggnaden, tillbyggnad eller nybyggnad, bedöms tillbyggnadsalternativet vara bäst anpassat till områdets kulturhistoriska värden.

1960-70-80-talens typförskolor står för närvarande under ett högt exploateringsstryck. Det är önskvärt att bevara ett antal som får representera denna årsring i stadens skolbyggande. Det aktuella tillbyggnadsförslaget är väl anpassat till kulturmiljön och platsens förutsättningar samtidigt som det bevarar uttrycket hos den ursprungliga byggnaden. Det förslag till nybyggnad av förskolan som hittills föreligger bedöms ha en alltför stor volym för sin placering i omedelbar närhet till det befintliga småskaliga skolhuset.

Utformningen av de nya byggnaderna och tillbyggnaderna kommer att ha stor påverkan på närmiljön och även göra ett tydligt avtryck i stadssiluetten, främst i vyn över området från söder och sydväst. Den nya skolbyggnadens höjd kan ur vissa avseenden betraktas som problematisk men souterränglägget utnyttjas på ett optimalt sätt. I vyer från längre avstånd är det viktigt att Nybohovs punkthus förblir de dominerande accenterna i siluetten. Även om den nya skolbyggnaden kommer att avteckna sig i skogsbranten kommer den inte att konkurrera med punkthusens byggnadshöjd.

Ända från början har omsorgen om barnen diskuterats och poängterats i utformningen av Nybohovs bostadsområde och skola. Skolan ritades av en framträdande arkitekt, något som understryker betydelsen av barnens miljö i dåtidens planeringsstrategier. Den nu aktuella nya skolbyggnadens goda arkitektur och funktion som avskärmning mot trafikledernas buller ansluter till samma strävan.

För bebyggelse som utmärker sig i sin kulturhistoriska närmiljö och i stadssiluetten följer mycket höga krav på god estetisk gestaltning och materialkvalitet samt stor hänsyn till platsens premisser.

Under förutsättning att de skisser av Arkitema för **skolhuset** samt **tillbyggd förskola** som hittills föreligger används som underlag, bedöms förslagen:

- uppfylla de krav som ställs i 2 och 8 kap. plan- och bygglagen (PBL 2010:900).
- medföra en acceptabel påverkan på de kulturhistoriska och landskapsmässiga värden som definieras och beskrivs i *KMLA 180208*.

Förslagen bedöms till sin princip vara genomförbara med hänseende till platsens kulturhistoriska och landskapsmässiga värden.

Sammanfattande risker för negativa konsekvenser

1. Fällning av högväxta träd, bland annat ekar, på skogsbranterna. (*Stora negativa konsekvenser*)
2. Den nya skolbyggnaden får en volym och en höjd mot skolgården som avviker från skolområdets småskalighet, begränsar kontakten med skogen och medför att skolgården blir skuggigare. (*Märkbar negativ konsekvens*)
3. En nybyggnad för förskolan får en volym och en höjd mot den äldre skolbyggnaden som dominerar närområdet och vyerna över skolområdet. (*Risk för märkbar negativ konsekvens om detta alternativ väljs*)
4. Tillkommande skolbyggnad bryter av eller stör den enhetliga fronten av grönska på berget i vyerna från söder och sydväst. (*Liten märkbar negativ konsekvens*)
5. Tillkommande idrottsbyggnad påverkar utpekade siktlinjer och intrycket av grönska öster om den befintliga skolbyggnaden. (*Små negativa konsekvenser*)
6. Det befintliga väst-östliga gång- och cykelstråket kommer att förändras. (*Små negativa konsekvenser*)
7. På vintern då träden står utan löv kommer utblickar från skolgården söderut att försvinna. (*Små negativa konsekvenser*)

Sammanfattande potentialer till positiva konsekvenser

1. Bebyggelsen utvecklas i enlighet med sina kulturhistoriska förutsättningar: att vara väl anpassat för barnfamiljer och ge goda förutsättningar för barn och ungdomar att växa upp i området. (*Stora märkbara positiva konsekvenser*)

2. Tillkommande skolbyggnad skärmar av buller från trafiklederna. *(Stor märkbar positiv konsekvens)*
3. Förskolans tillbyggnadsförslag innebär att en av Stockholms hotade typförskolor kan förändras och samtidigt bevaras. *(Märkbar positiv konsekvens om detta alternativ väljs)*
4. Tillkommande byggnader och tillbyggnader ges en omsorgsfull gestaltning vilket bidrar till områdets arkitektoniska upplevelsevärden. *(Små märkbara positiva konsekvenser)*
5. Området mellan den befintliga skolbyggnaden och förskolan ordnas och förbättras. *(Liten positiv konsekvens)*

Förskolebyggnaden från sydöst, foto AIX 2017-12-20.

Konsekvenser för platsens utpekade kulturhistoriska värden

Metod för bedömning av kulturhistoriskt värde, se *KMLA 180208*, sid. 1. Följande sammandrag av kulturhistoriskt värde är hämtat från *KMLA 180208*, sid. 35ff:

“Både skol- och förskolebyggnaden representerar läsbara historiska lager från 1900-talets andra hälft och de har kontinuerliga verksamheter av betydelse för området. Från denna tidsperiod är skol- och förskolebyggnaderna uttryck för välfärds-samhällets omsorg om barnen, som alla skulle få bra utbildning och vård i lokaler av hög kvalitet”.

“Utformningen [av skolbyggnaden] har hög arkitektonisk kvalitet, utförd efter ritningar av ett betydelsefullt arkitektkontor som en komponent i Nybohovsbergets sammanhållna bebyggelse. Skolbyggnaden är omsorgsfullt anpassad till grönskan, bergsplatån och de skogbevuxna branterna”.

“Förskolebyggnadens enkla och funktionella utformning samspelar med uteplatsen och skapar en närmiljö av hög kvalitet”.

Skolområdets **upplevelsevärden** kommer att påverkas negativt av den planerade utbyggnaden, som innebär att byggnadernas småskalighet och skolgårdens trolska inramning av skog går förlorad. De hårdgjorda ytorna blir större och grönskan förskjuts mot skolområdets utkanter. Denna negativa påverkan blir större om förskolebyggnaden rivs och byggs högre än av en tillbyggnad till förskolan.

De negativa konsekvenserna för områdets upplevelsevärden kan motverkas om de nya byggnaderna får en välanpassad arkitektonisk gestaltning. Utformningens kvalitet ansluter då även till det historiska sammanhang som ligger till grund för den befintliga skolbyggnaden. Reduceringen av buller är också en faktor som kommer att stödja områdets upplevelsevärden.

Läsbarheten och därigenom **dokumentvärden** påverkas negativt av att skolområdet får en ny struktur, med en skolgård som inte längre öppnar sig mot skogen. Möjligheten att förstå den ursprungliga utformningen minskar då skolan istället vänder skogen ryggen. Det nya skolhusets och idrottshusets nutida formspråk är viktigt för att tydliggöra skolområdets historiska utveckling.

Ur kulturhistorisk synvinkel blir påverkan störst i närmiljön (se *KMLA 180208*, sid. 36), medan skolområdets värden som del av Liljeholmen och som del av staden inte kommer att påverkas nämnvärt.

Konsekvenser för kulturhistoriska värden enligt plan- och bygglagen (PBL 2010:900)

Se *KMLA 180208*, sid. 3.

2 kap. 3 §: *Planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja*

1. *en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder, [...].*

2 kap. 6 §: *Vid planläggning, [...] ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till*

1. *stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan, [...].*

Vid planläggning [...] ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas. Lag (2014:477).

8 kap. 9 §: *En obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen.*

8 kap. 13 §: *En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.*

Varsamhetsbestämmelserna i 8 kap. 14-17§§ gäller även.

Planstruktur

Den skolbyggnad som enligt förslaget ska uppföras på platsen får en planform som i största möjliga mån är anpassad till tomtens förutsättningar. Den placeras i den branta sluttningen där den omsluter skolgården mot sydväst, på motsvarande sätt som det befintliga skolhuset omsluter mot nordost. De öppna vinklarna, som återkommer i förskole-tillbyggnaden, samspelar med det befintliga skolhuset.

Förslaget innebär att ett stort antal träd måste fällas i skogsbranten, totalt ca 125 träd varav ca 65 ekar. Ca 40 av ekarna har en kron diameter på 10 meter eller större. Ingreppet innebär en stor negativ påverkan på områdets naturvärden. Det värdefulla ekbeståndet i sluttningen nordväst om skolgården bevaras dock.

Alternativ L med tillbyggnadsalternativet för förskolan, SISAB 2020-01-13.

Alternativ L överlagt tålighets-känslighetsanalysen i KMLA 180208, sid 37. (Ej skalenligt.)

Den omslutande planformen och respektavståndet till det gamla skolhuset, som även medger anordnandet av en trygg och trevlig skolgård, är viktiga komponenter för bevarandet av platsens kulturhistoriska värden.

Den nya bebyggelsen anläggs på områden som är känsliga eller högt känsliga för förändring (se KMLA 180208, sid. 37). Den bedöms dock visa

stor hänsyn till platsens karaktär. De alternativa lägen som studerats skulle ha medfört oacceptabel påverkan på områdets kulturhistoriska och landskapsmässiga värden.

Observera att förskolebyggnadens norra del ligger i en högt känslig del vilket innebär att en högre volym än befintlig kan få stora negativa konsekvenser.

Volym och gestaltning

Den nya skolbyggnaden ligger i souterrängläge med två till tre våningar mot skolgården och tre till fem våningar i skogsbranten. Volymen med takets snedställdanock anknuter till den befintliga skolbyggnaden, liksom de ljusa fasaderna. Fönstersättning och detaljering skapar ett nutida uttryck.

Trots det tacksamma souterrängläget försvinner skolområdets småskalighet och skolgårdens tilltalande avslutning mot skogen i söder och väster med den nya stora volymen.

Idrottshuset med sitt avskilda läge blir en solitär och kan få en påtagligt modern utformning. Den har att förhålla sig till skolbyggnadens mer anonyma östsida och kan därför få en friare gestaltning, samtidigt som den bör uppfattas som en del av skolhusens lågmälda ensemble. Idrottshuset bör ansluta till den luftighet och elegans som präglar den ursprungliga skolbyggnaden.

Förskoletillbyggnaden ansluter i hög grad till den befintliga förskolan med sitt sadeltak och sina rektangulära flyglar. Även i den föreslagna detaljeringen återkommer förskolans formspråk. En harmonisk helhet skapas där den västra flygeln bildar en sydlig avskärmning för förskolegården.

Förskolans nybyggnadsförslag redovisar en stor och kompakt volym som trots sin näraliggande placering inte harmonierar med det ursprungliga skolhusets arkitektur. Denna nybyggnad riskerar att få en betydande påverkan i skolområdet.

Konsekvenser för siktlinjer och fondmotiv

Viktiga siktlinjer i närområdet är främst de som förbinder och tydliggör sambandet mellan skolhuset och bostadsbebyggelsen. Här skulle en nybyggnad av förskolan i den föreslagna skalan kunna bli alltför dominant.

Förskolans nya västra flygel skymmer utblickar från förskolegården mot sydväst, vilket även gäller för tillbyggnadsalternativet.

Utblickar från skolgården mot söder och väster är idag möjliga vintertid, men kommer att försvinna om den nya byggnaden uppförs. Sommartid skymms utblickarna från skolgården av vegetationen.

Idrottshuset avses placeras på en av de befintliga fotbollsplanerna, där den i viss mån påverkar utpekade siktlinjer (se *KMLA 180208*, sid. 31 och 32) men främst intrycket av grönska öster om den befintliga skolbyggnaden.

De mest betydelsefulla siktlinjerna, utblickarna och stråken förblir dock opåverkade. Detta gäller i synnerhet vid förskolans tillbyggnadsalternativ.

I vyerna från längre avstånd, i söder och sydväst, bildar punkthusen i Nybohovs bostadsbebyggelse fondmotiv och utgör kraftfulla accenter (se *KMLA 180208*, sid. 34). Mellan punkthusen och de stora trafiklederna ligger skogsbranterna som ett grönt bälte. Den nya skolbyggnaden konkurrerar inte med punkthusen men gör ett påtagligt intrång i skogsbältet och kommer att få en framträdande roll i Nybohovs bebyggelsefront mot sydväst.

Föreslagen byggnad sedd från söder illustration ur *Arkitema* 2018-06-12.